

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	28 april 2022	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2022-0487	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	82474698	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	11 maart 2022	FAX	030-2583139
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	1: Voorschriften 2: Kaart plangebied 3: Toetsing team Natuur en Landbouw 4: Methodiek van het "Natuurvriendelijk isoleren"	ONDERWERP	Tijdelijke gebiedsgerichte ontheffing Soortenbescherming Pre-SMP bebouwde kom gemeente Utrecht

Op 11 maart 2022 hebben wij uw aanvraag ontvangen. U heeft ontheffing aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: wet), onderdeel soortenbescherming. De aanvraag is ingediend door de gemeente Utrecht, voor de bebouwde kom van de gemeente Utrecht (hierna: plangebied) en is bij ons geregistreerd onder zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2022-0487.

I. Besluit

Wij besluiten op grond van het bepaalde in de wet en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017¹:

- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van nesten en rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw;
- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, het opzettelijk verstoren en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de kleine dwergvleermuis, de laatvlieger, de meervleermuis, de ruige dwergvleermuis en de tweekleurige vleermuis.

Wij verlenen de ontheffing vanaf de verzenddatum van de ontheffing voor een periode van twee jaar, of zoveel korter dan een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een Soortenmanagementplan (hierna: SMP) is verleend voor het gebied waarvoor de ontheffing geldt.

II. Omschrijving van de aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van isolatiewerkzaamheden aan daken (binnenzijde en buitenzijde), spouwmuren en borstweringen, het aanbrengen van isolatiewanden aan de binnen- en buitenzijde van de muur en het plaatsen van zonnepanelen bij particuliere grondgebonden woningen binnen de bebouwde kom van de gemeente Utrecht. De CBS-buurt Oog in Al, Oudwijk en het naastgelegen Wilhelminapark worden in de maanden tot augustus 2022 nader onderzocht op aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger. Gedurende dit

¹ https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/beleidsnota_wet_natuurbescherming.pdf

onderzoek is het isoleren van woningen in deze wijken gedurende tot 1 augustus 2022 nog niet verantwoord. Deze ingrepen zijn daarom uitgesloten van deelname aan het pre-SMP tot 1 augustus 2022. Meergezinswoningen² of andere gestapelde woningen, woningen in bezit van woningcorporaties en projectontwikkelaars vallen eveneens niet onder de ontheffing. Een kaart van het precieze plangebied is opgenomen in bijlage 2 bij dit besluit.

De ontheffing is aangevraagd geldt als overbrugging voor de periode tot er een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP is verleend, maar maximaal voor een periode van twee jaar.

Er wordt ontheffing gevraagd van de verbodsbepaling genoemd in de artikel 3.1 van de wet voor wat betreft de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*) en de verbodsbepaling genoemd in de artikel 3.5 van de wet voor wat betreft de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), (hierna: de gebouwbewonende vleermuissoorten).

III. Procedure

Wij hebben de aanvraag afgehandeld volgens het bepaalde in hoofdstuk 5 van de wet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb).

Op 12 april 2022 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermd op grond van artikel 3.1 van de wet. De gebouwbewonende vleermuissoorten zijn beschermd op grond van artikel 3.5 van de wet.

V. Motivering

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend als is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) er is een geldig wettelijk belang;
- c) de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

a) Afweging van andere bevredigende oplossingen

Omschrijving van alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de verduurzaming van de particuliere grondgebonden koopwoningen. Er is voor de betreffende werkzaamheden een afweging gemaakt van andere bevredigende oplossingen voor locatie, werkwijze, planning en inrichting.

Locatie

Verduurzaming van grondgebonden particuliere woningen kan niet op een andere locatie gerealiseerd worden, omdat elk verduurzamingsproject per definitie locatie gebonden is. Bovendien moeten op alle andere locaties ook vergelijkbare werkzaamheden worden uitgevoerd ten behoeve van de energietransitie. Het enige alternatief voor de energietransitie is 'niets doen', of als tussenvorm 'minder doen', maar dit is niet het doel van de energietransitie. Er is daarom geen alternatieve locatie mogelijk voor het verduurzamen van particuliere woningen.

Werkwijze en planning

De gemeente heeft geen andere werkwijze voor particulieren tot haar beschikking dan werken conform de methodiek van het pre-SMP (bijlage 4 bij dit besluit) en het daarbij behorende natuurvriendelijk isoleren. De gebruikelijke onderzoeks- en ontheffingsplicht is niet uitvoerbaar voor particulieren. De kosten zijn hiervoor veel te hoog. De gebruikelijke onderzoeks- en ontheffingsplicht zal bij particulieren niet of nauwelijks worden nageleefd, met grote schade aan de populaties tot gevolg.

In Utrecht is grotendeels bekend waar de kraamgroepen zich bevinden en welke gebouwen ze vaker gebruiken. Omdat de gemeente Utrecht haar kraamverblijfplaatsen middels diverse vleermuis- en vogelonderzoeken en Bat030 de afgelopen respectievelijk 6 jaar in beeld heeft gebracht, acht team Natuur en Landbouw de gemeente Utrecht, een extra gemeentelijke compensatie taakstelling voor kraamverblijfplaatsen niet noodzakelijk. De kraamverblijfplaatsen

² Elke woning die samen met andere woonruimten c.q. bedrijfsruimten een geheel pand vormt. Hieronder vallen flats, galerij-, portiek-, beneden- en bovenwoningen, appartementen en woningen boven bedrijfsruimten, voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur.

zijn met uitzondering van de eerdergenoemde laatvlieger kraamverblijfplaatsen nagenoeg bekend. Voor de exacte woningen met kraamverblijfplaatsen van laatvlieger geldt specifieke compensatie en mitigatie maatwerk.

In plaats van een blinde compensatie opgave kiest de gemeente ervoor om de kraamgroepen door de tijd te volgen. Zo leert de gemeente hoe vaak de groep wisselt, en welke gebouwen ze gebruiken. Op deze manier is het mogelijk om gerichte compensatie voor de kraamgroepen te realiseren. De inzichten over het gedrag van de kraamgroepen door het kraamseizoen heen zijn van waarde voor heel Nederland. Dit gebeurt onder andere middels de vrijwilligersgroep Bat030.

Met de door de provincie Utrecht ontwikkelde methodiek zal worden voorkomen dat dieren opzettelijk worden gedood en worden veel alternatieve voorzieningen gerealiseerd. De particuliere en gemeentelijke compensatie samen wordt verondersteld voldoende te zijn om de populaties in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te krijgen.

Conclusie

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven waarbij er minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt. In de huidige situatie worden er door particulieren nauwelijks maatregelen getroffen voor de beschermde gebouwbebouwende soorten. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat bij de uitvoering van energietransitie beschermde soorten worden gedood is deze aanpak, naar ons oordeel, de meest bevredigende oplossing.

b) Belangenafweging

Wij toetsen of het belang van de ingreep zwaarder mag wegen dan het beschermingsbelang van de soorten zoals is vastgelegd in de wet. Voor de gierzwaluw en de huismus heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b, aanhef en onder 1, van de wet: "In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid". Voor de gebouwbebouwende vleermuissoorten heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, aanhef en onder 3, van de wet: "In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten". U vraagt ontheffing voor werkzaamheden vanwege verduurzaming van de woningen.

Algemene afspraken over verduurzaming door renovatie

Er zijn verschillende nationale en internationale doelstellingen over het tegengaan van klimaatverandering. In het Klimaatakkoord van Parijs³, dat is gepresenteerd in 2013 en door Nederland is geratificeerd⁴, zijn afspraken gemaakt over het beperken van de opwarming van de aarde. In Nederland zijn afspraken gemaakt in het Energieakkoord⁵ van 2013 en het Klimaatakkoord⁶ van 2019. In het Energieakkoord is afgesproken dat alle burgers in 2050 in een energieneutraal huis wonen. In het nationale Klimaatakkoord staan afspraken over de verduurzaming van de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen in 2030 volgens een wijkgerichte aanpak. Vooruitlopend hierop zijn afspraken gemaakt om tot en met 2022 100.000 corporatiewoningen te verduurzamen. De belangrijkste bron van CO₂-uitstoot is het verbranden van fossiele brandstoffen voor energietoepassingen.

Om de doelstellingen te kunnen bereiken, is grootschalige renovatie van bestaande woningen nodig. Het verduurzamen van particuliere woningen is een onmisbaar onderdeel van de voorgenomen energietransitie. Woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen en daardoor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Lagere uitstoot hiervan leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Op dit moment is het overgrote deel van het energiegebruik in Nederland afkomstig van fossiele bronnen. Om de klimaatdoelstellingen te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen. In het koersdocument Omgevingsvisie en het Coalitieakkoord "Nieuwe Energie voor Utrecht" heeft de provincie de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2040 energieneutraal te zijn⁷. De overstap op hernieuwbare energie is alleen mogelijk als de energiebehoefte voor verwarming drastisch lager wordt. Tegelijkertijd zijn duurzamere verwarmingsmethoden zoals warmtepompen alleen inzetbaar in optimaal geïsoleerde gebouwen. Hiervoor moeten woningen dus veel beter geïsoleerd worden dan nu het geval is. Het verduurzamen van particuliere woningen is daarom een essentieel onderdeel van de energietransitie ter voorkoming van verdere klimaatverandering. Het verduurzamen dient tevens het belang van de volksgezondheid.

Voor de gemeente Utrecht is de Transitievisie Warmte in 2021⁸ vastgesteld om handvatten te geven voor de transitie naar een alternatief voor aardgas, uiterlijk in 2050. De betreffende gebouwen hebben een energielabel van C t/m G.

³ <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09.pdf>

⁴ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/stemmingsuitslagen/detail?id=2017P01147>

⁵ <http://www.energieakkoordser.nl/energieakkoord.aspx>

⁶ <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

⁷ Programmaplan Energietransitie 2020-2025

⁸ <https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/energie/transitievisie-warmte/>

Conclusie

Hiermee is sprake van een wettelijk belang van de ingreep, namelijk de volksgezondheid. Door de werkwijze waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige beschermde soorten, blijven de negatieve effecten beperkt. Nu middels de te gebruiken pre-SMP methodiek, naar ons oordeel, voldoende is geborgd dat de staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soorten niet zal verslechteren zijn wij van mening dat het belang van de voorgenomen maatregelen zwaarder weegt dan het beschermingsbelang van (individuele exemplaren) van deze soorten.

c) Ecologische beoordeling

Onderzoek

De aanvraag ziet op een verzoek om een ontheffing op grond van de pre-SMP methodiek, zoals door de provincie Utrecht vastgesteld op 22 februari 2022. Op basis van deze methodiek is, door middel van bureaustudie en modelmatig onderzoek, het plangebied onderzocht op de kans op aanwezigheid van beschermde soorten. De populatieberekeningen zijn aanvullend op de reeds bekende populatie-data, die in de gemeente Utrecht zijn verzameld met oog op het reeds in uitvoering zijnde SMP. In het SMP is er veel onderzoek uitgevoerd naar de kraamgroepen van vleermuizen, waardoor de kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis in Utrecht reeds in beeld zijn. Van de laatvlieger zijn drie locaties van kraamgroepen bekend, maar is onduidelijk of er nog kleine kraamgroepen gemist worden. Hetzelfde geldt voor de gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis. Kraamgroepen van andere vleermuissoorten zijn niet gevonden. De nesten van de gierzwaluw en de huismus en paar- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het SMP-onderzoek echter niet volledig in beeld gekomen.

De aanwezigheid van beschermde soorten is voor het plangebied modelmatig berekend⁹. Er is gekozen voor een beredeneerde populatie-inschatting, op basis van bekende dichtheden van gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuissoorten. Deze berekende aantallen gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuissoorten zijn vervolgens vertaald naar aantallen en typen verblijfplaatsen die horen bij de berekende populaties. De geschatte populaties van de betreffende soorten zijn verdeeld over het totaal aan relevante gebouwen binnen de gemeente Utrecht. Op basis van de populatieberekeningen is vervolgens berekend hoeveel nestplaatsen van gierzwaluw en huismus en paarverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen horen bij die populatie. Vervolgens is de maximale aantasting van verblijfplaatsen berekend.

Aanwezige beschermde soorten en staat van instandhouding

Aan de hand van bureaustudie en uitgevoerde gebied dekkende inventarisaties is vastgesteld dat in de gemeente Utrecht de volgende gebouwbewonende soorten te verwachten zijn: de huismus, de gierzwaluw, de baardvleermuis, de gewone dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de kleine dwergvleermuis, de laatvlieger, de meervleermuis, de ruige dwergvleermuis en de tweekleurige vleermuis.

De omvang van deze populaties is beschreven in de Toetsing Team Natuur en Landbouw (Provincie Utrecht, 2022) en is terug te vinden in bijlage 3 bij dit besluit. De populatieberekeningen van de gemeente Utrecht zijn in combinatie met de aangeleverde GIS-informatie, ten aanzien van het vastgoed in de gemeente, verwerkt tot een berekening van de verwachte ecologische aantasting.

Effect van de ingreep op de aanwezige beschermde soorten

Er wordt ontheffing gevraagd voor het verduurzamen van maximaal 20% van de 6459¹⁰ particuliere grondgebonden koopwoningen woningen met een energie label C-G. De verwachte ecologische aantasting is 6,3%. In de gemeente Utrecht wordt enkel ten aanzien van de zomer- en paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten en de nesten van de gierzwaluw en de huismus een ecologische aantasting berekend, aangezien deze in Utrecht niet volledig in beeld zijn. De kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn wel volledig in beeld en de bewoners van de woningen zijn en worden over de aanwezigheid van een kraamgroep geïnformeerd. Mogelijk zijn nog twee kraamgrepen van de laatvlieger niet in beeld rond het Wilhelminapark (inclusief Oudwijk) en in de wijk Oog in Al. Deze buurten kunnen tot 1 augustus 2022 niet deelnemen aan het pre-SMP, waardoor schade aan deze kraamverblijven tijdens de ontheffingsduur van het pre-SMP niet wordt voorzien. Hier wordt geen ecologische aantasting verwacht en dus ook geen effectenanalyse op gedaan.

De kraamverblijven van de laatvlieger kunnen in de CBS-buurt 'Wilhelminapark en omstreken', het naastgelegen 'Oudwijk' en in de buurt 'Oog in Al' nog niet volledig uitgesloten worden. Deelname van particuliere bewoners in die buurten is dan ook niet toegestaan tot 1 augustus 2022. Na 1 augustus 2022 is op basis van nadere analyse zekerheid over de aan of afwezigheid van een kraamgroep van de laatvlieger in die buurten.

⁹ De populatieberekeningen en berekeningen van aantallen verblijfplaatsen zijn uitgewerkt op basis van de Pre-SMP methodiek en zijn terug te vinden in de rapporten "Populatie inschatting en achtergronddocument gebouwbewonende vleermuissoorten" en "Populatie inschatting huismus en gierzwaluw".

¹⁰ Berekeningen op basis van GIS-informatie. Er is rekening gehouden met een kleine foutmarge.

Het effect van de ingreep in de gemeente Utrecht is getoetst door het Team Natuur en Landbouw van de provincie Utrecht en is terug te vinden in bijlage 3 van dit besluit. Door de werkzaamheden worden nestlocaties van huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen beschadigd of vernield. Verder worden individuen van de gebouwbewonende vleermuissoorten verstoord. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Een ontheffing is daarom noodzakelijk. Met de te treffen mitigerende maatregelen wordt het doden van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen maar dit kan, gelet op hun verborgen leefwijze, nooit volledig worden uitgesloten. Dit zou kunnen leiden tot een juridische discussie of er hierbij sprake is van opzettelijk doden. Om deze reden wordt voor dergelijke situaties zekerheidshalve ook ontheffing verleend van het verbod tot (opzettelijk) doden van gebouwbewonende vleermuizen.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken heeft u mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen voorgesteld. Deze maatregelen zijn te vinden in het rapport "De methodiek van het natuurvriendelijk isoleren" (zie bijlage 4 bij dit besluit).

Afhankelijk van de werkzaamheden en rekening houdend met de vereisten van het "Natuurvriendelijk isoleren", worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieve voorzieningen voor gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuizen gerealiseerd per te isoleren woning.

Particuliere taakstelling

De particuliere verduurzaming dient conform de regels van de "Methodiek Natuurvriendelijk isoleren" plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effect per ingreep) uitgewerkt welke voorschriften er gelden. Met het volgen van de regels van het "Natuurvriendelijk isoleren" wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Werkzaamheden met een potentieel effect op de gebouwbewonende vleermuissoorten zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden, is bij alle woningen verplicht. In totaal mag er maximaal 20% van de woningen in een CBS buurt worden verduurzaamd. Op elke woning moeten permanente alternatieve voorzieningen worden aangeboden om het aanbod aan verblijfplaatsen op peil te houden.

De maatregelen die getroffen worden tijdens de uitvoering van het pre-SMP borgen dat de staat van instandhouding van soorten niet verslechtert. Daarom gaan wij akkoord met de voorgestelde maatregelen.

Gevolgen van de ingreep voor de staat van instandhouding

In bijlage 3 is de inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming aan de staat van instandhouding weergegeven. Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen tijdens de uitvoering van het pre-SMP leiden de ingrepen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de populaties van de huismus en de gierzwaluw en wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

VI. Conclusie

Aangezien aan de voorwaarden voor het verlenen een ontheffing wordt voldaan, verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 van dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);

- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat deze aan u bekend is gemaakt en wordt twee werkdagen na bekendmaking gepubliceerd op de website www.officiëlebekeendmakingen.nl.

IX. Overige informatie

Er kan ook vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst, als u dit nog niet heeft gedaan. Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud van dit besluit, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

X. Verzending

Wij verzenden dit besluit aan de aanvrager. Een afschrift van dit besluit verzenden wij aan Regionale Uitvoeringsdienst (hierna: RUD) Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen

Mevr. drs. ing. S. Heijblom
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing geldt binnen de stad Utrecht van de gemeente Utrecht als weergegeven in bijlage 2.
2. Deze ontheffing geldt tot het moment dat er een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een vernieuwd SMP is afgegeven met een maximum van 2 jaar, gerekend vanaf de datum van dit besluit.
3. De ontheffing is geldig voor woningen in particuliere eigendom, voor zover het grondgebonden woningen betreft.
4. De ontheffing is van toepassing op isolatie van dak, spouwmuur (inclusief borstwering), het isoleren van gevels zonder spouw en het plaatsen van zonnepanelen.
5. De ontheffing geldt voor maximaal 20% van het totaal aan grondgebonden woningen in particuliere eigendom. Dit betreft een maximum van 6459 deelnemende woningen. Deze 20% wordt gemeten per CBS-buurt.
6. Aan het plaatsen van zonnepanelen is geen maximaal aantal deelnemende woningen verbonden.
7. Tot 1 augustus 2022 is particuliere isolatie onder het pre-SMP niet toegestaan in de CBS-buurt: Wilhelminapark en omstreken, Oudwijk en Oog in Al.
8. Indien tijdens het SMP-onderzoek een kraamverblijf van een vleermuissoort is gelokaliseerd, dient de gemeente de bewoner te wijzen op de aanwezigheid van het verblijf. Woningen met kraamverblijven van de gewone dwergvleermuis mogen enkel worden geïsoleerd na een aanvullende specifieke toetsing en toestemming door de provincie. Woningen met kraamverblijfplaatsen van andere vleermuissoorten mogen niet worden verduurzaamd onder deze ontheffing.
9. De ontheffinghouder kan het gebruik van de ontheffing toestaan aan derden (ontheffinggebruikers) en aan in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. Zij houdt hiertoe een administratie bij.
10. De ontheffinghouder stelt de ontheffinggebruikers op de hoogte van de toepasselijke voorschriften. Zij blijft medeverantwoordelijk voor de juiste naleving van deze voorschriften ontheffing.
11. De ontheffinggebruiker stelt de ontheffinghouder direct op de hoogte indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden andere beschermde soorten dan waarvoor ontheffing is verleend worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 6 noodzakelijk zijn en stopt met de uitvoering hiervan. De ontheffinghouder neemt vervolgens direct contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht (Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of servicebureau@provincie-utrecht.nl), waarna wordt bepaald welke vervolgacties er noodzakelijk zijn.

Meldingsplicht en registratie

12. De ontheffinggebruiker meldt de betreffende locatie aan bij de ontheffinghouder via de ArcGIS webapplicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".
13. Bij de melding dient binnen de gestelde termijn in bijlage 4 een fotobewijs toegevoegd te zijn waaruit blijkt:
 - a. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt;
 - b. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt door een bevoegd persoon;
 - c. Welke alternatieve voorzieningen zijn gerealiseerd tijdens het natuurvrij-maken.
 - d. In geval van borstweringen mag er als alternatief voor het 'natuurvrij maken' een 'vleermuisvrij-verklaring' worden toegevoegd.
14. Zonnepanelen dienen 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen te worden gemeld via de ArcGIS webapplicatie.
15. De ontheffinghouder controleert of een fotobewijs onderdeel is van de melding. Zonder een fotobewijs als bedoeld in voorschrift 13 mogen geen nadere werkzaamheden worden uitgevoerd.
16. De ontheffinghouder monitort of het aantal gemelde woningen per buurt niet boven de 20% komt. Zij registreert welke adressen er gebruik maken van de ontheffing en deelt bij verzoek deze registratie met de RUD.
17. Indien de percentages uit voorschrift 16 zijn bereikt wordt het systeem afgesloten voor het doen van nieuwe meldingen. De ontheffinghouder doet hiervan mededeling bij Servicebureau van de provincie Utrecht

Natuurvriendelijk isoleren

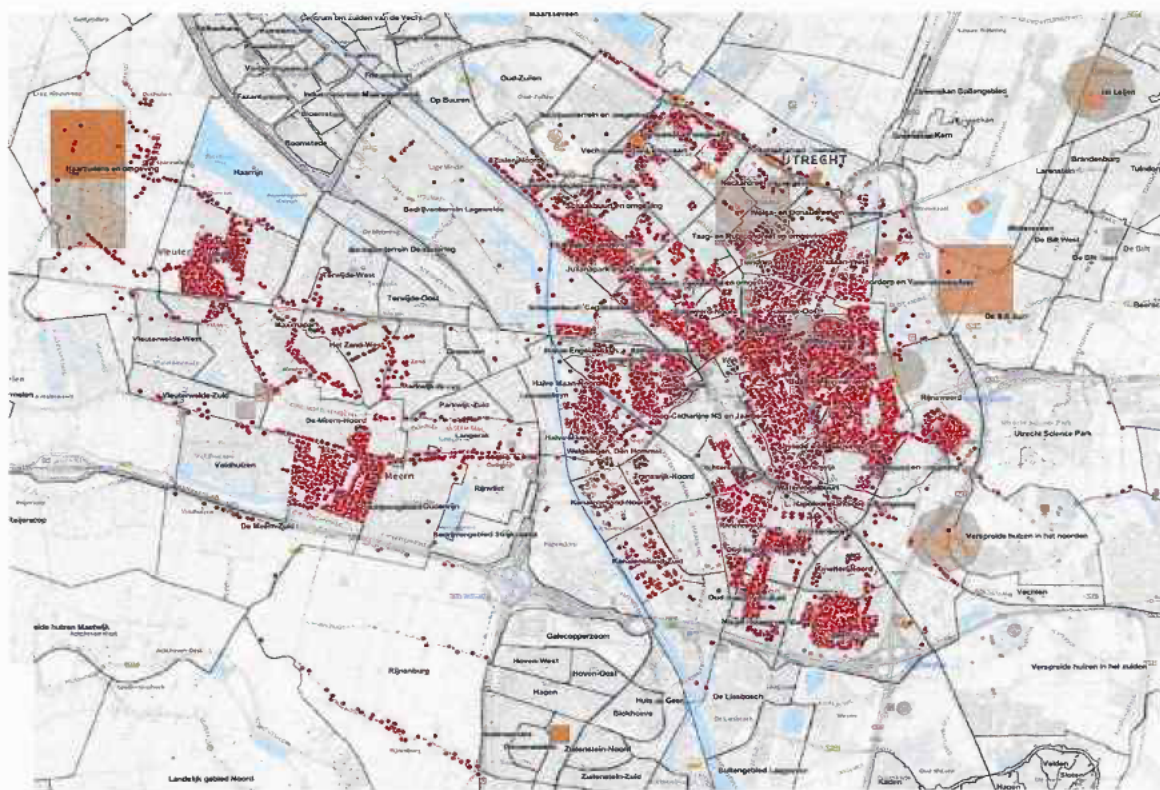
18. De isolatiewerkzaamheden vinden plaats conform de spelregels van "de methodiek van het Natuurvriendelijk isoleren", zoals opgenomen in bijlage 4.
19. Het natuurvrij maken dient te gebeuren door een vleermuis- en vogeldeskundige (ecoloog) of een daartoe bekwame medewerker van een isolatiebedrijf. Een medewerker van een isolatiebedrijf is bekwaam indien deze aantoonbaar deel heeft genomen aan de training 'Natuurvriendelijk isoleren'.

Voortgang opzetten SMP

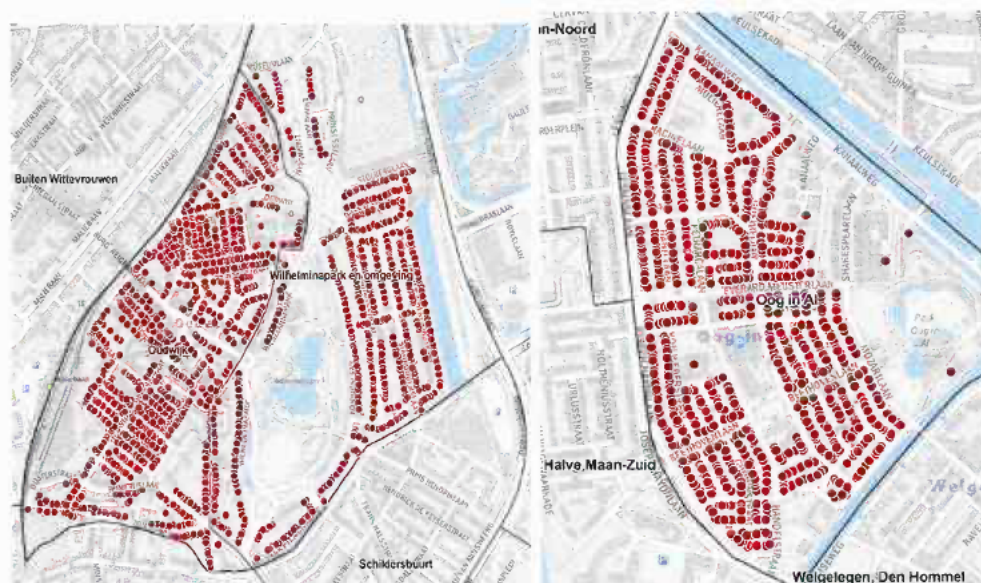
20. De ontheffing kan (deels) worden ingetrokken indien:
- a. na 15 maanden de aanvullende ecologische onderzoeken voor het SMP niet voor 90% zijn afgerond.
 - b. na 18 maanden geen aanvraag om ontheffing op basis van een SMP is ingediend.
 - c. na 18 maanden bij de toetsing van de aanvraag om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP er geen zicht is op een positieve beschikking voor alle deelnemende buurten en betreffende soorten waarop het SMP zou moeten zien.
 - d. aan de voorschriften in deze ontheffing geen gevolg wordt gegeven.

Bijlage 2: Kaart plangebied particulieren

Kaartbronnen: Provincie Utrecht, Pre-Soortenmanagementplan ten behoeve van aanvraag gebiedsgerichte ontheffing van de Wet natuurbescherming, Utrecht, april 2022

Plangebied met particuliere grondgebonden koopwoningen met een energielabel C t/m G met bouwjaar t/m 1992

Plantgebied met de wijken Wilhelminapark en omgeving, Oudwijk en Oog in Al, die pas vanaf 1 augustus 2022 gebruik mogen maken van de Pre-SMP methodiek.

Bijlage 3: Toetsing Team Natuur en Landbouw

Toetsing Team Natuur en Landbouw

t.a.v. ontheffingsaanvraag Z-WNB-RI-REG-2022-0487 van de gemeente Utrecht om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een pre-soortenmanagementplan met oog op de pre-SMP methodiek.

De gemeente Utrecht heeft op 11 maart 2022 ontheffing aangevraagd voor het isoleren van 20 procent van de te isoleren woningen in de stad Utrecht. Team NEL heeft de aanvraag getoetst aan de indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de Beleidsregels Natuur en Landschap. Daarnaast heeft team NEL de aanvraag inhoudelijk getoetst aan de methodiek van het pre-SMP zoals vastgesteld op 22 februari 2022. Deze toetsing betreft een advies aan VVN ten behoeve van de ontheffingverlening.

Datum: 16 maart 2022

Adviseurs: M. Vijfhuizen en D. van der Veen

SMP "diervriendelijk bouwen":

De gemeente Utrecht heeft sinds 21 april 2017 het SMP "Diervriendelijk bouwen" voor de gemeentelijke gebouwen en wil het SMP breder beschikbaar gaan maken, ook voor bedrijven, woningcorporaties en particulieren. De term pre-SMP is Utrecht daarom niet helemaal op zijn plaats. Het betreft dan eerder een **"pre-volledig SMP"**. De situatie in Utrecht verschilt hiermee van gemeenten die nog moeten gaan starten met een SMP. Het belangrijkste verschil is dat in Utrecht al jarenlang onderzoek en monitoring van de gebouwbewonende soorten plaatsvindt. De kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis in Utrecht zijn reeds in beeld. Van de laatvlieger zijn drie locaties bekend, maar is onduidelijk of er nog kleine kraamgroepen gemist worden. Hetzelfde geldt voor de gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis. Kraamgroepen van andere vleermuissoorten zijn niet gevonden. Wel is nog een vorm van onderzoek noodzakelijk voor een nieuwe ontheffing op grond van een nieuw SMP en de gemeente Utrecht laat dit onderzoek starten met het ontwikkelen van een heat map. Mogelijk zal ook aanvullend veldonderzoek starten. Het doel hiervan is om zekerheid te verkrijgen over de afwezigheid van kolonies van ander vleermuissoorten.

Toets 1: Toetsing aan de indieningsvereisten van de beleidsregels:

De indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de BNL

Artikel 3.2.3 Gebiedsgerichte ontheffingen op basis van de pre-SMP-methodiek

1. Gedeputeerde Staten kunnen een gebiedsgerichte ontheffing op basis van de pre-SMP methodiek aan gemeenten verlenen voor uitsluitend de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom.
2. Een ontheffing als bedoeld in het eerste lid wordt slechts verleend indien:
 - a) De gemeente in een pre-Soortenmanagementplan beschrijft hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de gemeente wordt gecompenseerd, zoals beschreven in bijlage 4; en,
 - b) De verduurzaming zoals bedoeld lid 1 wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek "natuurvriendelijk isoleren" voor verduurzamingswerkzaamheden, zoals beschreven in bijlage 4; en,
 - c) Is verzekerd dat gedurende de looptijd van de ontheffing als bedoeld in het eerste lid, een aanvraag voor een opvolgende gebiedsgerichte ontheffing op basis van een soortenmanagementplan wordt voorbereid.

Toetsing aan de beleidsregels

De aanvraag voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de beleidsregels t.a.v. de pre-SMP methodiek namelijk:

Ad 1: de aanvraag ziet uitsluitend op de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom in de stad Utrecht. Het maximale percentage deelnemende woningen betreft 20% en past binnen de grens van maximaal aantal deelnemende woningen van 30% per CBS-buurt.

Ad 2: sub a: in het pre-Soortenmanagementplan wordt beschreven hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de particuliere verduurzaming door de gemeente wordt gecompenseerd. In de gemeente Utrecht zijn de kraamverblijven reeds goed in beeld en is er geen risico dat er kraamverblijfplaatsen verdwijnen in de zogeheten eerste fase. De gemeente Utrecht zit dus direct al in de tweede fase. Er geldt voor de gemeente Utrecht geen compensatietaakstelling, maar het pre-SMP van Utrecht beschrijft alles wat in een pre-SMP verplicht is.

Ad 2 sub b: de verduurzaming wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'.

Ad 2 sub c: de gemeente heeft reeds het SMP voor de gemeentelijke gebouwen en wil het SMP breder beschikbaar gaan maken, ook voor bedrijven, woningcorporaties en particulieren. De kraamgroepen in Utrecht zijn reeds in beeld. Wel is nog een vorm van onderzoek noodzakelijk voor een nieuwe ontheffing op grond van een nieuw SMP en de gemeente Utrecht heeft vooronderzoek uitgevoerd middels een heat map. De gemeente Utrecht zal op basis van dit vooronderzoek nog extra onderzoek naar laatvlieger en mogelijk tweekleurige vleermuis laten uitvoeren. Dit onderzoek wordt naar verwachting afgerond in 2022, maar de precieze planning is nog niet bekend. Een ontheffingsaanvraag voor een nieuw SMP is in Utrecht binnen 18 maanden wordt voldoende verzekerd.

Conclusie:

Team NEL is van oordeel dat de aanvraag ontvankelijk is omdat deze aanvraag voldoet aan de indieningsvereisten zoals vastgelegd in artikel 3.2.3 van de beleidsregels Natuur en Landschap.

Toets 2: Inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming, rekening houdend met de mitigatie en compensatie aan de staat van instandhouding op grond van de pre-SMP methodiek.

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend als de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

In de pre-SMP methodiek wordt het effect van de aantasting op de staat van instandhouding deels modelmatig berekend. Hier worden zeven stappen doorlopen. Voor het opstellen van dit advies zijn voor de gemeente Utrecht de zeven stappen doorlopen. Voor de achtergrond en toelichting van de populatieberekening verwijzen wij naar de rapportage "Natuurvriendelijk isoleren van particulier woningen onder het pre-Soortenmanagementplan" en de daarbij behorende vastgestelde bijlagen.

De input voor de zeven stappen zijn:

1. De uitgevoerde ecologische SMP-onderzoeken aangevuld met de populatieberekeningen van Viridis.
2. De GIS-data van de gemeente Utrecht;
3. De verplichte particuliere compensatie conform de pre-SMP methodiek;
4. De voorgestelde gemeentelijke compensatie zoals voorgesteld in het pre-SMP. Dit is echter niet van toepassing in Utrecht.

De populatieberekeningen voor Utrecht zijn door Ecologisch adviesbureau Viridis uitgevoerd. De populatie-berekeningen van Viridis zijn getoetst voorafgaand aan de vaststelling van deze berekeningen als onderdeel van de pre-SMP methodiek. Deze berekeningen worden niet nader meer getoetst. De populatieberekeningen zijn aanvullend op de reeds bekende populatie-data, die in de gemeente Utrecht zijn verzameld met oog op het reeds in uitvoering zijnde SMP. In het SMP is er veel onderzoek uitgevoerd naar de kraamgroepen van vleermuizen, en deze worden verondersteld in beeld te zijn. De paar- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen, en de nesten van de gierzwaluw en de huismus zijn in het SMP-onderzoek echter niet volledig in beeld gekomen. De populatieberekeningen van Viridis vullen de populatie-data hierin aan. Het verslag van de betreffende SMP-onderzoeken is te vinden op: <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/wonen-en-leven/parken-en-groen/dieren/Soortenmanagementplan-Utrechtse-aanpak-diervriendelijk-bouwen.pdf>. Hiernaast zijn de monitoringsrapportages van 2019 en de concept-rapportage van 2020 gebruikt. Ook de Heatmap van NatuurBalans Limes Divergens is gebruikt voor de toetsing.

De gemeente heeft GIS-informatie aangeleverd ten aanzien van het vastgoed in de stad Utrecht. Deze GIS-informatie is ingeladen in onze GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".

Van de resultaten wordt hieronder verslag gedaan:

Aantal deelnemende woningen

Ontheffing wordt gevraagd voor het isoleren van 20% van de te verduurzamen particuliere grondgebonden woningen per CBS-buurt, wat neerkomt op een totaal van 6459 woningen in Utrecht. Het aantal deelnemende woningen zal nooit groter zijn dan 20% per CBS-buurt.

In de gemeente Utrecht is er geen werkelijke fase 1, zoals de methodiek van het pre-SMP dat definieert, omdat de SMP-onderzoeken reeds hebben plaatsgevonden. Omdat echter de kraamverblijven van de laatvlieger nog niet volledig uitgesloten kunnen worden in de CBS-buurt 'Wilhelminapark en omstreken', 'Oudwijk' en in de buurt 'Oog in Al', is deelname van particulieren in die buurten niet toegestaan tot 1 augustus 2022. Na 1 augustus 2022 is op basis van nadere analyse zekerheid over de aan of afwezigheid van een kraamgroep van de laatvlieger in die buurten.

Met het aantal deelnemende woningen is de verwachte ecologische aantasting per soort te berekenen.

Verwachte ecologische aantasting

In de gemeente Utrecht is op basis van de pre-SMP methodiek de verwachte ecologische aantasting berekend. Het totaal aan voor vleermuizen of vogels relevante gebouwen is 101.833, waarvan 32.295 particuliere grondgebonden woningen met een energielabel C of hoger en een bouwjaar tot 1992. Als 20% van dit aantal woningen deelneemt aan de pre-SMP-ontheffing, worden 6459 woningen verduurzaamd. De verwachte ecologische aantasting is 6.3%.

In de gemeente Utrecht wordt enkel ten aanzien van de zomer- en paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten, en de nesten van de gierzwaluw en de huismus een ecologische aantasting berekend, aangezien deze in Utrecht niet volledig in beeld zijn. De kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn wel volledig in beeld en de bewoners zijn over de aanwezigheid van een kraamgroep geïnformeerd. Mogelijk zijn nog twee kraamgrepen van de laatvlieger niet in beeld rond het Wilhelminapark (en de naastgelegen wijk Oudwijk) en in de wijk Oog in Al. Deze buurten kunnen tot 1 augustus 2022 niet deelnemen aan het pre-SMP. Schade aan deze kraamverblijven wordt tijdens de pre-SMP periode niet voorzien. Hier wordt geen ecologische aantasting verwacht en dus ook geen effectenanalyse op gedaan.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken verplicht de pre-SMP-methodiek (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen. De particuliere isolatie dient conform de spelregels van het "Natuurvriendelijk isoleren" plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effect per ingreep) uitgewerkt welke gedragsregels er gelden. De gemeente Utrecht heeft aangegeven de particulieren op deze manier te willen laten isoleren. De gemeente zal deze methodiek actief bij de particulieren onder de aandacht brengen. De in Utrecht actieve isolatiebedrijven worden op de hoogte gebracht van de regels ten aanzien van het 'natuurvriendelijk isoleren' en zullen voorafgaand aan het gebruik van de ontheffing de verplichte training 'Natuurvriendelijk Isoleren volgen'.

Met het volgen van de regels van het 'Natuurvriendelijk Isoleren' wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zo goed als mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Het verlies van verblijfplaatsen kan echter niet worden voorkomen. Daarom is compensatie van het verlies aan verblijfplaatsen verplicht. Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het 'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieven voorzieningen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen gerealiseerd per te isoleren woning. Daarom is getoetst of de particuliere compensatie voldoende is voor het verlies van de nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en voor het verlies van de verschillende type verblijfplaatsen van vleermuizen.

1. Toets aan de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus

Gierzwaluw

Verwachte huidige staat van instandhouding

Gierzwaluwen komen algemeen voor in dorpen en steden. Het landelijk aantal broedparen is lastig te berekenen door de aanwezigheid van grote aantallen niet-broedende vogels en het kortstondige bezoek aan nestplekken. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 40.000 tot 60.000 (SOVON, 2018), maar dit kan (veel) te laag zijn. In dorpen en kleinere steden ligt de verhouding tussen gierzwaluwen en inwoners namelijk op 1: 100. Dan zou de Nederlandse gierzwaluwpopulatie ongeveer 160.000 paren bedragen, bijna vier keer groter dan tot nu toe gedacht, maar cijfers voor de grote steden ontbreken (Verkade et al., 2015). In enkele steden en dorpen zijn het aantal gierzwaluwen over een langere periode op gestandaardiseerde wijze geteld. Dit levert een stabiel beeld op en in een aantal gevallen zelfs een toename van het aantal gierzwaluwen. Wel zijn er afnames bekend van ingrijpend gerenoveerde buurten en gebouwen. Deze verdwijning van kolonies lijkt mogelijk (ten dele) gecompenseerd te worden door een meer verspreide (en minder opvallende) vestiging elders (Verkade et al., 2015). Omvangrijke kolonies worden dus schaarser. De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw als broedvogel wordt in Nederland gekarakteriseerd als gunstig. Voor niet-broedvogels is geen trend beschikbaar omdat de soort na het broedseizoen vrijwel direct uit Nederland verdwijnt (SOVON, 2018).

Als basis voor het Soortenmanagementplan is in 2014 en 2015 onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de gierzwaluw in Utrecht. Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van nestlocaties en een beeld te krijgen van de grootte van de lokale populatie. SOVON Vogelonderzoek heeft op basis van de gegevens die zijn verzameld voor de nieuwe Vogelatlas en met MUS-gegevens berekeningen uitgevoerd om tot een populatieschatting te komen. Voor de gierzwaluw kwamen zij tot een geschatte populatie tussen de 3200 – 4100 individuen (Schoppers, 2015b). 55% van deze populatie zou bestaan uit niet-broedvogels wat resulteert in 990 broedpaar in de stad Utrecht. De trend in verspreiding en populatie en de staat van instandhouding van de gierzwaluw in de gemeente Utrecht is matig afnemend, en er zijn geen redenen om aan te nemen dat deze afwijken van de beoordeling van geheel Nederland.

Verwachte en maximale ecologische aantasting gierzwaluw

In de gemeente Utrecht is door SOVON berekend dat in Utrecht naar verwachting 990 broedparen van de gierzwaluw voorkomen. Naar verwachting broeden 314 (31,7%) hiervan in grondgebonden particuliere woningen in Utrecht. Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd worden er 63 (maximaal 71) nestplaatsen van de gierzwaluw vernield. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Huisumus

Verwachte huidige staat van instandhouding

De huismus is een algemene broedvogel die in 95% van de Nederlandse atlasblokken voorkomt. De verspreiding overlapt met die van menselijke bewoning. De broedpopulatie van huismus is in Nederland door SOVON geschat op 600.000 tot 1.000.000 broedparen (SOVON, 2018). Sinds 1975 is de populatie huismussen in Nederland ongeveer gehalveerd. Populaties zijn bovendien meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. De achteruitgang is het grootst in steden en dorpen, vooral in Laag-Nederland (meest verstedelijkt), en minder in het agrarisch gebied. De huismus staat daarom als gevoelig op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Vanaf 2000 lijkt de populatie gestabiliseerd, maar vanuit de MUS-tellingen is de laatste jaren weer een geleidelijke afname ingezet (SOVON, 2019). Ondanks de enorme afname in aantallen is de landelijke verspreiding op het niveau van atlasblokken amper veranderd (-1%). De landelijke staat van instandhouding van de huismus in Nederland is beoordeeld als matig ongunstig.

SOVON Vogelonderzoek heeft op basis van de gegevens die zijn verzameld voor de nieuwe Vogelatlas en met MUS berekeningen uitgevoerd om tot een populatieschatting te komen. Voor de huismus kwamen zij tot een schatting van 3600 – 5800 individuen (Schoppers, 12 november 2015). Dit zou resulteren in 1.800-2.900 nesten.

De trend in verspreiding en populatie van de huismus in de gemeente Utrecht is matig afnemend geweest terwijl de trend in geheel Nederland matig toenemend was. De staat van instandhouding voor de huismus in de gemeente Utrecht wordt daarom beoordeeld als matig ongunstig.

Verwachte en maximale ecologische aantasting huismus

In de gemeente Utrecht is modelmatig berekend dat in Utrecht naar verwachting 1.800-2.900 broedparen van de huismussen voorkomen. Naar verwachting broeden 980-1578 (54,4%¹¹) hiervan in grondgebonden particuliere

¹¹ Totaal aan relevante gebouwen: 59.346 met hiervan 32.295 particuliere grondgebonden woningen (54,42%)

woningen in Utrecht. Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd worden er in het slechtste geval 206-333¹² nestplaatsen vernield in Utrecht. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie huismus en gierzwaluw

Om het opzettelijk doden van vogels en eieren en het opzettelijk verstoren met een wezenlijke invloed op vogels te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op huismus en gierzwaluw is in het broedseizoen niet toegestaan. Hiermee wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

Particulier compensatie huismus en gierzwaluw:

Niet elke ingreep heeft een potentieel negatief effect op nesten van de gierzwaluw of huismus. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. De ingreep met het grootste effect op vogels is het isoleren van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Als het dak niet opgeleverd kan worden, wat uiteindelijk geschikt is voor vogels, dan dienen per woning vier duurzame (gierzwaluw)kasten te worden geplaatst. Mocht deze zware ingreep (buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 6459 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal 25.836 vogelkasten gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Dit is een ruime compensatie van de naar verwachting maximaal aan te tasten 404¹³ gierzwaluwnestplaatsen en huismusnestplaatsen. Elk nest wordt daarmee 63 keer gecompenseerd. Dit is vele malen meer dan de gangbare compensatiefactor 2 tot 5.
2. Deze vogelvoorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren nestplaatsen. De kans op ingebruikname van deze nesten is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Mochten er echter méér dan 4 nesten op een woning worden aangetast, dan zal een broedpaar moeten uitwijken. Het totale aanbod aan alternatieven in de stad is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende nestgelegenheid aanwezig blijft om het broedsucces van de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden.

Zowel het genoemde scenario, als het verwachte effect is worst-case. Alle andere scenario's zullen minder impact op het aantal aan te tasten verblijfplaatsen hebben. Omdat de particuliere compensatie reeds voldoende is, wordt een gemeentelijke compensatie niet noodzakelijk geacht.

Conclusie gierzwaluw en huismus

Het voorkomen van aantasting van legsel en het behoud van een ruim aanbod aan verblijfplaatsen geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

¹² Als 6459 woningen worden verduurzaamd, en dit zijn allemaal woningen waar de huismus in kan voorkomen (totaal is niet 101.833 maar 59.346), dan is het percentage aantasting niet 6,4% maar 10,9%.

¹³ Maximaal 71 gierzwaluwnestplaatsen + maximaal 333 huismusnestplaatsen

2. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor gewone dwergvleermuizen, voor zowel kraam-, zomer-, paar- als winterverblijfplaatsen van deze soort. Gewone dwergvleermuizen bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond, en zullen enkel met aanhoudende koude periodes (< -4 graden) massaal overwinteren op bepaalde massa-winterlocaties, deze vallen echter buiten de scope van het pre-SMP omdat het type gebouw voor deze functie nooit in eigendom is van individuele particulieren. Het gaat daarbij namelijk om grote massieve (bakstenen) gebouwen, typische woonflats bijvoorbeeld.

De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis is onbekend¹⁴. De trend en staat van instandhouding voor de gewone dwergvleermuis in de provincie Utrecht is eveneens onbekend, maar komt deze soort wel algemeen voor.

In Nederland is de totale populatie gewone dwergvleermuizen geschat op 300.000 tot 600.000. Dit komt neer op een dichtheid van 9-18 dieren per km². Deze aantallen zijn gebaseerd op schattingen. In de gemeente Utrecht wordt de populatie van gewone dwergvleermuis in de zomer geschat op minimum 2.000 en maximum 3.500 dieren. Deze schatting is gemaakt op basis van de waargenomen aantallen tijdens het zomeronderzoek, gecombineerd met de expertise van de verschillende professionals waarbij de waarnemingen zijn geëxtrapoleerd naar de rest van de deelwijken en bij elkaar opgeteld. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek naar winterverblijfplaatsen wordt de populatie gewone dwergvleermuizen in de winter geschat op minimum 4.000 tot maximum 6.000 gewone dwergvleermuizen. Dit op basis van de onderzoeksresultaten van Eelerwoude van 60 gebouwen met 1916 individuen en een inschatting van de Inktpot (massawinterverblijfplaats) van 3000 – 9000 individuen.

Stad Utrecht

In de stad Utrecht is met Bat030 veel onderzoek uitgevoerd naar de kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, waardoor van de locaties van de kraamverblijven een goed beeld is ontstaan. Van de locaties van de zomer- en paarverblijven is een volledig beeld krijgen ondoenlijk en hiervan kunnen enkel de aantallen bij benadering genoemd worden. De mannetjes van de 2.000-3.500 gewone dwergvleermuizen die in de zomer aanwezig zijn hebben naar verwachting 4.000-7.000 zomerverblijfplaatsen. De mannetjes van de in de winter aanwezige 4.000-6.000 gewone dwergvleermuizen hebben naar verwachting 8.000-12.000 paarverblijfplaatsen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten. Massa-overwinteringslocaties in particuliere grondgebonden woningen binnen de stad is echter met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten.

Het aandeel van particuliere grondgebonden te isoleren woningen betreft 32% van het totaal aan voor vleermuizen relevante gebouwen, waardoor het de verwachting is dat 32% van de zomer- en paarverblijfplaatsen aanwezig zijn in de grondgebonden particuliere woningen.

Locatie	Gewone dwergvleermuis	Populatie	Aantal verblijven in Utrecht		Aantal verblijven in particuliere woningen		Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd ¹⁵	
		Totale populatie	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven
Utrecht		2000-3500	8.000-12.000	4.000-7.000	2.560-3.840	1.280-2.240	504-756	252-441

¹⁴ Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019, Wageningen Universiteit, rapport [520728 \(wur.nl\)](https://wur.nl/520728)

¹⁵ De aantasting is gelijk aan 6,3% van het totaal aan verblijven.

Verwachte en maximale ecologische aantasting

Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 252-441 van de 4.000-7.000 zomer- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, en worden er mogelijk 504-756 van de 8.000-12.000 paarverblijven vernield. De werkelijke verwachte aantasting is 6,3% van het huidige aantal verblijven. Daarnaast worden de gewone dwergvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van gewone dwergvleermuizen te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone dwergvleermuizen zijn in de kwetsbare kraam- en winterperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone dwergvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven

De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 6459 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoning) 12.918 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 19.377 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 25.836 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de gewone dwergvleermuis betreft 1.197 verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 1.296 verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 12 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de stad is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

De kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis zijn in de stad Utrecht reeds in beeld gebracht tijdens de onderzoeken en de monitoring in het kader van het SMP van Utrecht, waardoor er geen risico is op het aantasten van kraamverblijven. De bewoners van woningen met kraamgroepen zijn door de gemeente Utrecht geattendeerd op de aanwezigheid van de kraamgroep. Indien een bewoner van een dergelijke woning zich meldt voor isolatie zal de provincie Utrecht een aanvullende toetsing doen om te bezien of de woning mag worden geïsoleerd, en onder welke voorschriften. Een gemeentelijke taakstelling in het kader van het pre-SMP is niet nodig. Wel komen er bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan verblijfplaatsen voor kleinere tot middelgrote (kraam)groepen van de gewone dwergvleermuis.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone dwergvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor kleinere (en middelgrote) kraamgroepen. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis door het isoleren van 6459 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad. Om het risico op het aantasten van de populaties te voorkomen wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden verduurzaamd, begrensd tot 20%. Bovendien is er

reeds een SMP die de populatie gewone dwergvleermuizen niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrecht conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

3. Toets aan de staat van instandhouding van de laatvlieger

Verwachte huidige staat van instandhouding

De laatvlieger is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is redelijk dat er een willekeurige woning een functie heeft voor laatvlieger, hoewel de kans op gewone dwergvleermuizen aanzienlijk groter is door de grotere dichtheden van deze soort en de minder kritische eisen aan verblijfplaatsen. Laatvliegers bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond en hebben in woningen zowel kraam- zomer-, paar en winterverblijfplaatsen. Er is weinig bekend over de aantalsontwikkeling van deze soort en daarnaast laat de soort een negatieve populatietrend zien.

Stad Utrecht

Laatvliegers zijn in het SMP-onderzoek maar verrassend weinig opgenomen (0,5%). Deze soort lijkt zich een sterk verstedelijkte stad als Utrecht niet goed te kunnen handhaven. In 2015 werd verondersteld dat er in het stedelijk gebied nog 3-5 kleine groepjes aanwezig zouden zijn in Zuilen, Hoograven en de Meern en een grotere groep in het buitengebied van Vleuten-de Meern en in het buitengebied van Oud-Zuilen. Maar ondanks de pogingen na 2017 om deze groepen met veldwerk te lokaliseren, zijn mogelijk twee kraamgroepen nog niet in beeld (Wilhelminapark en omstreken en het naastgelegen Oudwijk en de wijk Oog n Al).

Een populatieberekening is tijdens het opstellen van het SMP in 2015 niet uitgevoerd. Viridis berekende in 2021 op basis van hun model een aantal van 294 laatvliegers met 6 kraamkolonies, wat overeenkomt met het aantal verwachtte kraamverblijven tijdens het SMP-onderzoek.

Hierbij horen naar verwachting 147 paarverblijven en 588 zomerverblijven in Utrecht met daarvan respectievelijk 47 paarverblijfplaatsen en 186 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten.

Locatie	Populatie	Aantal verblijven in Utrecht		Aantal verblijven in particuliere woningen		Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd ¹⁶	
		Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven
Utrecht	294	147	588	47	186	9,3 (max. 12,4)	37,3 (max. 43,4)

Verwachte ecologische aantasting laatvlieger

Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 37 (max. 43) van de 588 zomer- en winterverblijfplaatsen van de laatvlieger vernield, en worden er mogelijk 9 (max. 12) van de 147 paarverblijfplaatsen vernield. Dit is een aantasting van 6,3%. Omdat tot 1 augustus 2022 de buurten met de hoogste kans op kraamgroepen zijn uitgesloten van deelname, is de aantasting van zomer- en paarverblijven in die buurten tot 1 augustus 2022 afwezig. Daarnaast worden de laatvliegers verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de laatvlieger te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op laatvliegers zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat laatvliegers worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de laatvlieger. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop

¹⁶ De aantasting is gelijk aan 6,3% van het totaal aan verblijven.

afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven

De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van laatvliegers is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 6459 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoning) 12.918 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 19.377 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 25.8236 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de laatvlieger betreft 56 verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 1296 verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 20 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de stad is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Er zijn drie kraamgroepen van de laatvlieger gelokaliseerd, maar ondanks uitvoerig veldonderzoek in het kader van het SMP, en de daaropvolgende monitoringen niet gevonden is nog niet zeker dat alle kraamgroepen nu in beeld zijn. Kraamgroepen kunnen in de volgende wijken nog niet geheel worden uitgesloten:

- Wilhelminapark en omstreken en het naastgelegen Oudwijk
- Oog in Al

In deze wijken is het isoleren van woningen tot 1 augustus 2022 nog niet verantwoord en daarom uitgesloten van deelname tijdens fase 1 van het pre-SMP.

Het risico dat er in de andere wijken in de pre-SMP periode een kraamgroep wordt aangetast wordt door de enorm late aantallen uiterst klein geacht. Een gemeentelijke taakstelling is in het kader van het pre-SMP niet nodig. Overigens komen bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze grotere vleermuissoort.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van laatvliegers zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Om een goed netwerk van verblijf mogelijkheden aan te bieden komt op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de laatvlieger door het isoleren van 6459 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad. Om het risico op het aantasten van de populaties te voorkomen wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden verduurzaamd, begrensd tot 20%. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien, en mag in wijken waar kraamgroepen niet geheel uitgesloten kunnen worden niet worden geïsoleerd. Bovendien wordt nader onderzocht of de laatvliegers in Utrecht gericht kunnen worden gestimuleerd in het kader van het op te stellen SMP. Isoleren in de gemeente Utrecht conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

4. Toets aan de staat van instandhouding van de baardvleermuis

De baardvleermuis is vrij schaars verspreid in Nederland en het exacte voorkomen van deze soort is vrij onzeker. De meeste waarnemingen zijn bekend uit wintertellingen. Vast staat dat in het buitengebied en langs de randen van (dorps)kernen verblijfplaatsen zijn. Baardvleermuizen verlaten de zomerkwartieren vanaf half juli en zijn in het najaar en in de winter dus niet te vinden in particuliere woningen. Werkzaamheden aan daken kunnen negatieve invloed hebben op baardvleermuizen.

Stad Utrecht

De uitgevoerde populatieberekening van Viridis geeft een totaal van 1456 dieren in de provincie Utrecht. Voor baardvleermuizen komt het erop neer dat er erg weinig dieren voor zullen komen in Utrecht. De baardvleermuis staat bekend als zeldzaam in Nederland. Groepen baardvleermuizen zijn tijdens de onderzoeken voor het SMP en de daarbij behorende monitoringsonderzoeken niet waargenomen, en maken in het totaal aan vleermuizen maar een uiterst klein percentage uit. Ook Viridis verwacht slechts 72 exemplaren in de hele stad. Naar verwachting zijn er maximaal 3 kleine kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 9 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 27 kraamverblijfplaatsen worden er 9 verwacht in particuliere grondgebonden woningen. Baardvleermuizen verblijven echter niet regelmatig in particuliere grondgebonden woningen, maar in bomen of achter luiken of gevelbetimmering. Bovendien komen baardvleermuizen vooral voor in de buurt van bossen of gesloten landschappen en worden in het hoog stedelijke gebied van Utrecht nauwelijks verwacht. In de winter verblijven baardvleermuizen niet in woningen.

Het aandeel van particuliere grondgebonden te isoleren woningen betreft 32% van het totaal aan voor vleermuizen relevante gebouwen, waardoor het de verwachting is dat 32% van de zomer- en paarverblijfplaatsen aanwezig zijn in de grondgebonden particuliere woningen.

Baardvleermuis	Populatie en kraamgroepen		Aantal verblijven in Utrecht		Aantal verblijven in particuliere woningen		Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd ¹⁷
	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x9	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Zomerverblijven	Zomerverblijven
Totaal	72	3	27	144	9	46	9 (max. 12)

Verwachte ecologische aantasting baardvleermuis

Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 9 (maar nooit meer dan 12) van de 144 zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuis vernield. De aantasting is dan 6,3%. De kans dat er tijdens de pre-SMP periode een kraamverblijfplaats verdwijnt in een particuliere woning wordt erg klein geacht, aangezien de baardvleermuis niet de voorkeur geeft voor het hoog stedelijke gebied en niet veel in huizen verblijft, maar kraamverblijven bij particulieren is niet geheel uit te sluiten. Daarnaast kunnen exemplaren van de baardvleermuis worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de baardvleermuizen te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone grootvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijke schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone baardvleermuizen worden gedood of verwond.

¹⁷ De aantasting is gelijk aan 6,3% van het totaal aan verblijven.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de baardvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen te compenseren.

Zomer- en paarverblijfplaatsen

De ingreep met het grootste effect op zomerverblijfplaatsen van baardvleermuizen is in mindere mate het isoleren van spouwmuren maar vooral het isoleren van daken. Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 6459 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoningen) 12.918 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 19.377 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 25.836 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuizen betreft 12 (waarschijnlijk betreft het 9) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 1.296 verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 20 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de stad is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Tijdens de onderzoeken voor het SMP en de daaropvolgende monitoringsbezoeken zijn geen kraamgroepen van baardvleermuizen bij particulieren aangetroffen. De kans dat er tijdens de pre-SMP periode toch een kraamverblijfplaats verdwijnt in een particuliere woning wordt erg klein geacht, maar is niet geheel uit te sluiten. Een gemeentelijke taakstelling ten aanzien van deze soort wordt echter niet nodig geacht omdat bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm komt en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de baardvleermuizen en hun jongen.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van baardvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomerverblijven. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de baardvleermuis door het isoleren van 6459 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad. Om het risico op het aantasten van de populaties te voorkomen wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden verduurzaamd, begrensd tot 20%. Bovendien is er reeds een SMP die vleermuizen in de stad stimuleert, waarvan ook de baardvleermuis kan profiteren. Isoleren in de gemeente Utrecht conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

5. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De gewone grootoorvleermuis is vrij algemeen verspreid in de provincie Utrecht. Bij dakisolatie waarbij de buitenschil wordt aangetast is er risico op het vernietigen van verblijfplaatsen. Ook bij interne isolatie van oudere gebouwen (<1920) met open zolders is hier kans op doordat het open karakter van de zolder verloren gaat. Gewone grootoorvleermuizen verlaten de zomerverblijfplaatsen vanaf augustus en zijn in het late najaar en in de winter dus niet te vinden in woningen.

De totale populatie van de gewone grootoorvleermuis in de provincie Utrecht is geschat op 2466 exemplaren. Hiervan zal de helft in holtes van bomen verblijven en het grootste deel van de gebouwbewonende dieren op zolders van kerken, kastelen en andere oude gebouwen met open zolders. De 2466 gewone grootoorvleermuizen zijn verdeeld over de woonkernen in de provincie Utrecht.

Stad Utrecht

De gewone grootoorvleermuis werd in enkele parkgebieden opgenomen en op twee andere locaties (Wittevrouwen en dorpskern de Meern). Gewone grootoren weten zich mogelijk nog wel op enkele plekken te handhaven (Kerk bij Wittevrouwen, oude kern de Meern en Oud Zuylen). Of er kraamgroepen bij particulieren in Utrecht verblijven is tijdens de SMP-onderzoeken en de monitoring niet duidelijk geworden.

In de stad Utrecht is door Viridis modelmatig berekend dat naar verwachting 156 gewone grootoorvleermuizen voorkomen. Naar verwachting zijn er 5 kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 9 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 45 kraamverblijfplaatsen worden er 14 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 78 paarverblijfplaatsen en 312 zomerverblijfplaatsen in Utrecht met daarvan respectievelijk 25 paarverblijfplaatsen en 99 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. In de winter verblijven gewone grootoorvleermuizen niet in woningen.

Locatie	Gewone grootoorvleermuis	Populatie en kraamgroepen		Aantal verblijven in Utrecht			Aantal verblijven in particuliere woningen			Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd ¹⁸	
		Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x15	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven
Totaal		156	4,5	45	78	312	13,1	25	99	5 (max. 7)	20 (max. 24)

Verwachte ecologische aantasting gewone grootoorvleermuis

Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 20 (max. 24) van de 312 zomerverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis vernield en worden er mogelijk 5 (max. 7) van de 78 paarverblijven vernield. De aantasting is dan 6,3%. De kans dat er tijdens de pre-SMP periode een kraamverblijfplaats verdwijnt in een particuliere woning wordt erg klein geacht, aangezien de gewone grootoorvleermuis niet de voorkeur geeft voor het hoog stedelijke gebied maar kraamverblijven bij particulieren is niet geheel uit te sluiten. Daarnaast kan de gewone grootoorvleermuis mogelijk verstoord en incidenteel gedood worden door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de gewone grootoorvleermuis te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone grootoorvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijke schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone grootoorvleermuizen worden gedood of verwond.

¹⁸ De aantasting is gelijk aan 6,3% van het totaal aan verblijven.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen te compenseren.

Zomer- en paarverblijfplaatsen

De ingreep met het grootste effect op zomerverblijfplaatsen van gewone grootoorvleermuizen is in mindere mate het isoleren van spouwmuren maar vooral het isoleren van daken. Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 6459 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoning) 12.918 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 19.377 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 25.836 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis betreft 31 (waarschijnlijk betreft het 24) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 1.296 verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 20 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de stad is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Kraamverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis bevinden zich bij voorkeur in bomen of oude (kerk) zolders, maar zijn in particuliere woningen niet geheel uit te sluiten. Tijdens de onderzoeken voor het SMP en de daaropvolgende monitoringsbezoeken zijn geen kraamgroepen bij particulieren aangetroffen. De kans dat er tijdens de pre-SMP periode toch een kraamverblijfplaats verdwijnt in een particuliere woning wordt erg klein geacht, maar is niet geheel uit te sluiten. Een gemeentelijke taakstelling ten aanzien van deze soort wordt echter niet nodig geacht omdat bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm komt en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de gewone grootoorvleermuizen en hun jongen.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone grootoorvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis door het isoleren van 6459 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrecht conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

6. Toets aan de staat van instandhouding van de kleine dwergvleermuis

De kleine dwergvleermuis is slechts recent als separate soort opgesplitst van de gewone dwergvleermuis. Waarnemingen komen verspreid over geheel Nederland voor. Kolonies van kleine dwergvleermuizen zijn in Nederland zeldzaam, slechts één kolonie is bekend in een appartementencomplex in Wassenaar (400+ dieren, Zuid-Holland (Stichting zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, 2020)). De soort is in Nederland niet als voortplantende populatie opgenomen op de rode lijst. In het buitenland is de kleine dwergvleermuis bekend grote (400+) kolonies te hebben en ook vaker voor overlast (geur) te zorgen.

De kleine dwergvleermuis komt rondom de stad Utrecht voor, er zijn steeds meer waarnemingen van foeragerende dieren (voornamelijk via NET-VTT). In de gemeente Utrecht betreft het aandeel aan waarnemingen van de kleine dwergvleermuis echter minder dan 0,05% van het totaal aan waargenomen vleermuissoorten. In de gemeente Utrecht wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de kleine dwergvleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. Als deze soorten al voorkomen in Utrecht, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soorten worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. Bovendien wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en spouwruidtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

7. Toets aan de staat van instandhouding van de meervleermuis

De meervleermuis is vrij algemeen rondom de gemeentes in het veenweidegebied. De plaatsen waar de kraamgroepen verblijven zijn redelijk bekend: Kamerik (Woerden), Vinkeveen (Ronde Venen) en Westbroek (De Bilt). Mannengroepen komen potentieel voor rondom dit gebied en langs de migratieroutes (grote wateren) in lagere aantallen, waarbij alle groepen bebouwing < 2.000 meter van deze grote wateren zijn meegerekend. Meervleermuizen verlaten de kraamverblijfplaatsen vanaf begin juli en trekken dan richting zuid of oost via grotere wateren richting de overwinteringsgebieden. Langs deze routes hebben de mannen hun paarverblijfplaatsen. In de winter zijn meervleermuizen niet te vinden in woningen.

Het geschatte aantal meervleermuizen is ongeveer 850 dieren in de provincie Utrecht. De locatie van de kraamgroepen zijn grotendeels in beeld. Buiten het veenweidegebied is de kans op meervleermuizen klein. In de onderzoeken met oog op het SMP van de gemeente Utrecht, en de daaropvolgende monitoringsonderzoeken zijn geen kraamgroepen van meervleermuizen gevonden. De kans dat er daadwerkelijk in de gemeente Utrecht schade plaatsvindt aan populaties meervleermuizen in de provincie Utrecht door werkzaamheden binnen de scope van dit project wordt ingeschat als minimaal door de lage dichtheden, en de reeds in beeld zijnde kraamgroepen die niet in Utrecht voorkomen. Ondanks de afwezigheid van kraamgroepen zijn individuele meervleermuizen tijdens de SMP-onderzoeken wel waargenomen, maar slechts in hele lage dichtheden. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soorten worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Per particuliere woning worden uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%. Ondanks dat de kans op een negatief effect op de meervleermuis beperkt is, dient de particuliere verduurzaming plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en spouwruidtes, geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

8. Toets aan de staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor ruige dwergvleermuizen, zowel zomer- als paar- en winterverblijfplaatsen. De ruige dwergvleermuis is weinig kritisch wat betreft de keuze en inname van verblijfplaatsen. De populatie ruige dwergvleermuizen in Nederland bestaat in de gebouwde omgeving slechts uit mannetjes. Gedurende het najaar passeren de migrerende vrouwtjes (en jonge mannetjes) vanuit het voortplantingsgebied ons land. De voortplantende populatie is dus voor een groot deel afhankelijk van de voortplantingsgebieden in Noordoost Europa. Het is moeilijk in te schatten hoe groot de populatie ruige dwergvleermuizen is en de aantallen kunnen wisselen per seizoen. De mannetjes in Utrecht concentreren zich vooral rond die migratiestromen en zijn naar verwachting in wisselende dichtheden aanwezig. Een dichtheid kan daarom voor Utrecht niet worden berekend. In de gemeente Utrecht maakte waarneming van de ruige dwergvleermuis 3% van het totaal aan waargenomen vleermuizen uit, en is, na de gewone dwergvleermuis, de meest waargenomen vleermuissoort.

Er bestaat een kans dat zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen worden vernield, exemplaren worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Ruige dwergvleermuizen zijn in het algemeen niet kritisch wat betreft het innemen van paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen. Meer dan de helft van de dieren zoekt zijn toevlucht in bomen en/of kasten. Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. De aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

9. Toets aan de staat van instandhouding van de tweekleurige vleermuis in Utrecht

De landelijke voortplantende populatie tweekleurige vleermuizen is gezet op 100 individuen (Norren et al. 2020). De kraamgroep die bekend is uit Maassenbroek bestaat ongeveer uit de helft van dit aantal. Mannelijke dieren in de paartijd zijn nog maar zelden in Nederland aangetroffen en het is onduidelijk of er mannen in Nederland jaarrond aanwezig zijn. De tweekleurige vleermuis is in de provincie Utrecht vrij zeldzaam. In de gemeente Utrecht wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de tweekleurige vleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. In de uitgebreide SMP-onderzoeken zijn er geen kraamgroepen van de tweekleurige vleermuis aangetroffen en de dichtheid aan foeragerende tweekleurige vleermuizen is erg laag. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soorten worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- (en paar) verblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. De aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruidtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

Bijlage 4: Methodiek van “Natuurvriendelijk isoleren”

PROVINCIE ■ UTRECHT

HANDREIKING

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISLEREN

SPELREGELS BEHOREND BIJ EEN

GEBIEDSGERICHTE ONTHEFFING

OP GROND VAN EEN

PRE-SOORTENMANAGEMENTPLAN

IN GEVAL VAN:

- DAKISOLATIE
- SPOUWMUURISOLATIE
- BORSTWERINGISOLATIE
- BINNENMUURISOLATIE
- BUITENMUURISOLATIE
- PLAATSEN ZONNEPANLEN

VAN PARTICULIERE GRONDGEBONDEN WONINGEN

7 februari 2022

Omslagfoto: Wiegert Steen

Uitgave: Provincie Utrecht

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

Definities	3
Factsheet 1 - Spelregels bij dakisolatie binnenzijde	4
Factsheet 2 - Spelregels bij dakisolatie buitenzijde	5
Factsheet 3 - Spelregels bij spouwmuurisolatie	6
Factsheet 4 - Spelregels bij isolatie borstweringen	9
Factsheet 5 - Spelregels bij binnenmuurisolatie	11
Factsheet 6 - Spelregels bi buitenmuurisolatie	12
Factsheet 7 - Spelregels bij het plaatsen van zonnepanelen	13
Overzicht compensatietaakstelling	14
Het meldingssysteem	15
Overzicht meldingsplicht en trainingsplicht	17

DEFINITIES	
Isolatie van spouwmuur:	Het vullen van de bestaande spouw door het inspuiten van isolatiematerialen. Het afdichten van kieren of gaten in de muur of bij kozijnen valt hier ook onder.
Isolatie van borstweringen:	Isoleren van de holle ruimte tussen (betonnen of houten) plaatmateriaal en binnenmuur.
Binnendakisolatie	Het isoleren van pannendaken aan de binnenzijde door aan het dakbeschot isolatiemateriaal te bevestigen waarna de binnenwand-afwerking eroverheen wordt geplaatst. De dakpannen mogen niet beroerd worden. Ook een ruimte vullen tussen dakbeschot en binnenwandafwerking met gespoten isolatiemateriaal is niet toegestaan in de pre-SMP methodiek.
Buitendakisolatie	Dakisolatie door het verwijderen van dakpannen, het bevestigen van isolatieplaten op het dak en het vervolgens plaatsen van regels en pannen. Het spuiten van isolatieschuim onder de pannen is niet toegestaan.
Binnenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de binnenzijde van de woning
Buitenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de buitenzijde van de woning
Tussenwoning	Een woning waar doorgaans twee gevels worden gedeeld met de aangrenzende woningen. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee. Bij een tussenwoning worden dan maximaal twee gevels geïsoleerd.
Hoekwoning	Een woning waar doorgaans één gevel wordt gedeeld met een aangrenzende woning en is vergelijkbaar met een twee-onder-één-kapwoning'. Hier zijn in de regel drie te isoleren gevels aanwezig. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee.
Vrijstaande woning	Woning heeft vier eigen gevels zonder deze te delen met een aangrenzende woning. Woningen die geschakeld zijn door het delen van gevels, van maximaal 1 bouwlaag (bijvoorbeeld garages) vallen onder vrijstaand woning.
Lage woning:	Woning lager dan 'twee bouwlagen met vliering'

Geschikte vogelvoorziening:

- o Compartment-binnenmaten: minimaal 30 cm breed, 13 cm diep en 13 cm hoog.
- o Opening: 65 cm breed en 3 cm hoog, en niet hoger dan 2 cm boven de bodem.
- o Levensduur van minimaal 15 jaar.
- o Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 3 meter hoogte.
- o Hangt zo veel mogelijk beschut tegen zon en regen.
- o Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- o Hangt op minimaal 50 cm afstand van de andere vogelkast.
- o Invliegopeningen van een kast met meerdere compartimenten moet op verschillende oriëntaties.

Geschikte vleermuiskast:

- o Buitenformaat van de kast: minimaal 30 cm bij 25 cm.
- o De kast heeft minimaal twee lagen / compartimenten.
- o Levensduur van minimaal 15 jaar.
- o Bij voorkeur licht van kleur. Donkere kasten alleen plaatsen op plekken waar de kasten vrij zijn van zonbeschijsing.
- o Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter hoogte.
- o Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- o Niet beschenen door kunstlicht.
- o Hangt niet vlak bij een raam of een deur.
- o Is de gevel heel glad, zorg dan voor een vleermuiskast die een landingsplaats heeft.

FACTSHEET 1 - SPELREGELS DAKISOLATIE BINNENZIJD

DAKISOLATIE BINNENZIJD - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
1a	Bij binnendakisolatie mag het dak aan de buitenzijde niet worden beroerd.
1b	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de isolatie. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het isoleren aan de melding foto's van de particuliere compensatie toe, indien dat '1G' van toepassing was.
1c	Binnendakisolatie kan jaarrond plaatsvinden, als het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen.
Zijn er mogelijkheden voor vogels en vleermuizen om langs het dakbeschot in de zolder te komen? Dan gelden de volgende aanvullende verplichtingen:	
1d	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 april en 1 augustus? Vraag een ecooloog de woning te bezoeken om te bezien of er geen vogels of vleermuizen worden ingesloten.
1e	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 augustus tot 1 april vraag dan bewoners of er vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes op zolder liggen. Zijn er geen vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, dan kan de isolatie plaatsvinden. Wees wel alert op weggekropen vleermuizen. Treft u alsnog een vleermuis aan, wacht dan tot de vleermuis uit eigen beweging vertrekt. Zijn er wel vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, laat dan voorafgaand aan de werkzaamheden een ecooloog de zolder controleren op weggekropen vleermuizen.

DAKISOLATIE BINNENZIJD - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
1f	Was het dakbeschot niet passeerbaar voor vogels en vleermuizen, dan geldt geen compensatieverplichting.
1g	Was het dakbeschot wel passeerbaar voor vogels of vleermuizen, dan gelden de volgende verplichtingen:
1h	Blijft er voor vleermuizen een luchtsponw met openingen via open stootvoegen of via het dak van 20 x 50 mm, dan is geen vleermuiscompensatie nodig. Plaats enkel twee vogelvoorzieningen per woning.
1i	Is de sponw niet meer beschikbaar, plaats dan twee vleermuiskasten en twee vogelvoorzieningen.
1j	Wordt ook de sponw geïsoleerd, plaats dan de gebruikelijke compensatie zoals die verplicht wordt gesteld bij sponwmuurisolatie. Plaats aanvullend twee vogelvoorzieningen tenzij er reeds vogelvoorzieningen verplicht waren. In dat geval is aanvullende compensatie niet nodig.
1k	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en een vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 2 - SPELREGELS DAKISOLATIE BUITENZIJD

DAKISOLATIE BUITENZIJD - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
2a	Het vrijmaken van woningen van vleermuizen en vogels moeten onder begeleiding van een ecooloog. Daarvoor geldt een natuurkalender.
2b	Is de woning tijdig natuurvrij, conform de natuurkalender, dan mogen de werkzaamheden het hele jaar plaatsvinden.
2c	De uitvoerder voorkomt dat de spouw onder invloed van het weer komt te staan, zonder vleermuizen te belemmeren in of uit te kunnen vliegen.
2d	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Dakisolatie buitenzijde												

	Toegestaan als daken vleermuisvrij zijn gemaakt
Broedseizoen	Toegestaan als het dak tussen 15 maart en 1 april vogel- en vleermuisvrij is gemaakt
Winterperiode	Toegestaan als woningen vóór de winterperiode vleermuisvrij zijn gemaakt

DAKISOLATIE BUITENZIJD - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
2e	Nesten van vogels en vleermuizen die mogelijk verdwijnen moeten door de particulier gecompenseerd worden. Hierin zijn twee opties:
2f	Optie 1: Het dak moet na de dakisolatie toegankelijk zijn voor vleermuizen en vogels door hen toegangen onder de pannen te bieden van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Plaats onder deze daken geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpan. De toegang tot het dak aan de zijkant moet lopen via de gevelpannen of de windveer en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Daken met een hellingshoek van meer dan 60% kunnen als toegang ook vleermuispannen of gierzwaluwpennen gebruikt worden. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen moet minimaal 35 mm zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt om vogels en vleermuizen grip te geven. Bij deze werkzaamheden is het verplicht altijd een ecologisch deskundige in te schakelen.
2g	Optie 2: Is het toegankelijk houden van het dak om technische redenen niet mogelijk plaats dan vier vogelvoorzieningen aan de schaduwzijde. Het inbouwen van vier voorzieningen in daklijsten is ook toegestaan. Is de spouw niet (meer) toegankelijk voor vleermuizen plaats dan aanvullend een vleermuiskast <i>per gevel</i> . Wordt ook de spouw geïsoleerd dan geldt, dat per woning in totaal vier vogelvoorzieningen moeten worden opgehangen en op de gevels waar nog geen spouwverblijf verplicht was, moet een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm worden toegevoegd.
2h	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en/of een geschikte vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 3 - SPELREGELS SPOUWMUURISOLATIE

SPOUWISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
3a	Maak alle spouwen altijd natuurvrij voordat u start met de spouwmuurisolatie. Alleen als er geen openingen zijn bij het dak, via stootvoegen of kozijnen kunnen vleermuizen worden uitgesloten. Het isoleren van spouwmuren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.
3b	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
3c	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
3d	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training ‘natuurvrij maken’ is gevolgd. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: <ol style="list-style-type: none"> 1. bewijs van deelname training “natuurvriendelijk isoleren”, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
3e	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
3f	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden geïsoleerd. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kan worden geïsoleerd zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender:

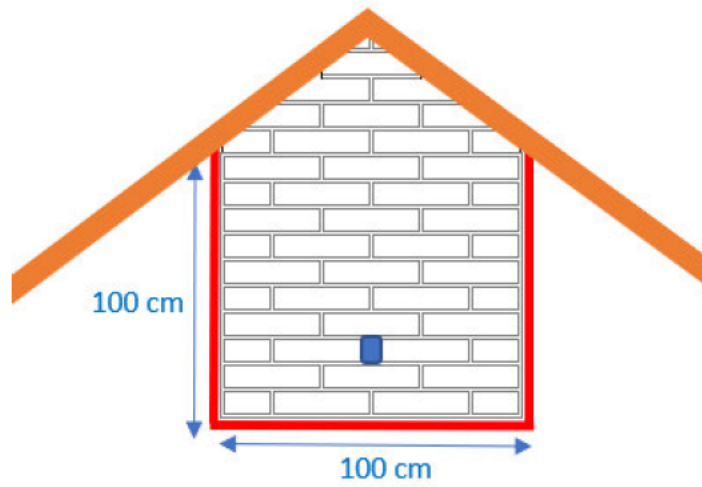
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode x	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereen > 10 °C)
Kraamperiode	Niet toegestaan

SPOUWISOLATIE- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
3g	Is de spouw minder dan 8 cm diep, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels, maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3h	Is de spouw dieper dan 8 cm maar is de spouw niet toegankelijk via openingen van 2 cm breed, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3i	Is de spouw dieper dan 8 cm en toegankelijk voor vogels, dan geldt wel een compensatieverplichting ten aanzien van vogels én ten aanzien van vleermuizen.

Compensatieverplichting vogels:	
3j	Plaats per woning twee vogelvoorzieningen. Het plaatsen van de twee vogelvoorzieningen mag geheel achterwege worden gelaten als de bovenzijde van de spouw open is en blijft (en voor vogels toegankelijk is via de dakranden) en de spouw tot 10 cm onder de rand wordt gevuld. Zo blijft er ruimte om boven op de spouw te kunnen broeden.
Compensatievereisten vleermuizen:	
3k	Maak bij tussenwoningen per gevel een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm. Kan om technische redenen geen klein spouwverblijf worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3l	Maak bij hoekwoningen één middelgroot spouwverblijf van 60x60 cm en twee kleine spouwverblijven van 30 x 30 cm op de andere gevels. Kan om technische redenen geen middelgroot spouwverblijf worden gerealiseerd dan mag dit worden vervangen voor drie kleine spouwverblijven of (als dat ook niet kan) drie vleermuiskasten. Op die manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3m	In geval van een vrijstaande woning moet in de nok een groot spouwverblijf van 100 x 100 cm worden aangebracht. Wanneer om technische redenen geen groot spouwverblijf kan worden gerealiseerd, mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf met drie kleine spouwverblijven of als het echt niet anders kan een klein spouwverblijf per gevel. In het allerlaatste geval is een vleermuiskast per woning een optie. Op deze manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast en blijft er een ruim aanbod met variatie in expositie voor de zomer- en paarverblijfplaatsen.
3n	Is de hoekwoning of vrijstaande woning echter lager dan twee bouwlagen met een vliering (zoals een seniorenwoning) dan geldt de verplichting van een klein spouwverblijf per gevel. Ook hier geldt dat een spouwverblijf mag worden vervangen voor een vleermuiskast als een spouwverblijf om technische redenen niet kan.
Technische aspecten	
3o	Een spouwverblijf is een verblijfplaats die gemaakt wordt door bij de isolatie van spouwmuren een bepaalde ruimte vrij te houden van isolatiemateriaal. De spouwborstels moeten al het isolatiemateriaal tegenhouden.
3p	De spouwverblijven worden gemaakt op het moment dat vleermuiswerende maatregelen worden aangebracht.
3q	Vleermuiswerende maatregelen mogen de toegang tot de spouwverblijven niet belemmeren.
3r	Maak het spouwverblijf aan de bovenzijde van de spouwmuur. Breng vanaf de bovenzijde een spouwborstel in een U-vorm in de spouw. In de onderstaande afbeelding is dit de rode lijn.
3s	Zorg ervoor dat het spouwverblijf aan de bovenzijde openblijft zodat deze in verbinding staat met het dak. Is de spouw van de bovenzijde gesloten? Dan moet u deze (als dat technisch mogelijk is) openen zodat het spouwverblijf in verbinding komt met het dak.
3t	Maak in de gevel een opening die toegang geeft tot het spouwverblijf. Deze opening heeft een afmeting van ongeveer 20 mm bij 50 mm. Deze opening kan bijvoorbeeld bestaan uit een open stootvoeg. In de onderstaande afbeelding is dit het blauwe vlakje.
3u	Uitsluiten om technische redenen mogen grotere spouwverblijven worden vervangen voor kleinere of voor vleermuiskasten. Technische redenen zijn bijvoorbeeld dat de verhouding tussen het spouwverblijf en het te isoleren geveldeel verhoudingsgewijs te groot wordt met kansen op vochtproblemen. Licht deze situaties toe in de melding.

Groot spouwverblijf in de nok van een kopgevel

FACTSHEET 4 - SPELREGELS ISOLATIE BORSTWERING

ISOLATIE BORSTWERING - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vleermuizen	
4a	Is een borstwering niet volledig te controleren met een endoscoop, dan geldt 4b. Is een borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen, dan geldt 4c.
4b	<p>Maak borstweringen altijd 'vleermuisvrij' conform de natuurkalender. Voor het vleermuis-vrij maken van borstweringen dient de training 'natuurvrij-maken' te zijn gevolgd. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.</p> <p>Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bewijs van deelname training "natuurvriendelijk isoleren", 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de borstwering en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4c	<p>Is de borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen en worden met de endoscoop geen vleermuizen waargenomen? Dan kunt u de borstwering diezelfde dag isoleren of dichtmaken. Zo blijft de borstwering vleermuisvrij. Het 'vleermuisvrij- maken' is dan niet nodig. Voorafgaand aan het isoleren tekent de uitvoerder de 'vleermuisvrij-verklaring'. Het isoleren van borstweringen is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan het isoleren en voeg uiterlijk binnen 24 uur het volgende toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', en 2. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4d	Worden er wel vleermuizen waargenomen? Dan moet u wachten met isoleren totdat de vleermuizen uit eigen beweging vertrokken zijn.
4e	Voor het controleren van borstweringen met een endoscoop en het kunnen uitgeven van een 'vleermuisvrij-verklaring' hoeft de uitvoerder geen specifieke training gevolgd te hebben.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode x	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode
Kraamperiode	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereenvolgens > 10 °C)
	Niet toegestaan

ISOLATIE BORSTWERING- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
4f	Plaats per borstwering 1 externe vleermuiskast.
4g	Wordt gelijktijdig de spouw geïsoleerd, plaats dan enkel spouwverblijven in de gevels. De extra vleermuiskasten zijn dan niet nodig.
4h	Blijft de spouw toegankelijk voor vleermuizen dan is geen compensatie nodig.

Vleermuisvrij-verklaring

Hierbij verklaar ik dat direct, voorafgaand aan het isoleren van de borstweringen, een controle achter de borstweringen heeft plaatsgevonden met behulp van een endoscoop. De borstwering was volledig controleerbaar.

Hierbij zijn geen vleermuizen waargenomen.

Locatie van werkzaamheden: _____

Datum: _____

Naam: _____

Werkzaam bij: _____

Handtekening:

FACTSHEET 5 - SPELREGELS ISOLATIE BINNENMUUR

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
5a	Bij het isoleren van de buitenmuren door het plaatsen van voorzetwanden aan de binnenzijde van de woning gelden geen vereisten om het doden van beschermde soorten te voorkomen.
5b	Het plaatsen van voorzetwanden is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de werkzaamheden.

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
5c	Er geldt voor deze werkzaamheden geen particuliere compensatieplicht voor kraamgroepen van vleermuissoorten.

FACTSHEET 6 - SPELREGELS ISOLATIE BUITENMUUR

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
6a	Verdwijnen er geen kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn er geen vereisten.
6b	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn beschermde soorten niet uitgesloten. Om het doden van beschermde soorten te voorkomen moeten alle muren natuurvrij worden gemaakt. Het natuurvrij van muren met kieren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende bewijzen toe: <ol style="list-style-type: none"> 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
6c	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
6d	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
6e	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training ‘natuurvrij maken’ is gevolgd.
6f	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
6g	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden gewerkt. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kunnen voorzetwanden worden geplaatst zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereen > 10 °C)
Kraamperiode	Niet toegestaan

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
6h	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten niet uitgesloten. Plaats dan een vleermuiskast per gevel.
6i	Verdwijnen door het plaatsen van de voorzetmuur kieren in de muur, bij kozijnen of bij de dakrand van meer dan 2 cm breed, plaats dan per gevel een vogelvoorziening en plaats per gevel een vleermuiskast.

FACTSHEET 7 - SPELREGELS PLAATSEN ZONNEPANELEN

PLAATSEN ZONNEPANELEN – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
7a	Het plaatsen van zonnepanelen op platte daken is jaarrond toegestaan. Wordt in het broedseizoen een nest op het dak waargenomen dan mag dit nest verstoord worden. Het nest mag niet zo dicht benaderd worden dat oudervogels opvliegen, verhinderd worden naar het nest terug te keren, of agressief gedrag vertonen.
7b	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (1 april tot 1 augustus).
7c	Als op de daken moet worden gelopen dienen de pannen voorzichtig te worden verwijderd om het dooddrukken van vleermuizen te voorkomen.
7d	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt het plaatsen van zonnepanelen 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden.

PLAATSEN ZONNEPANELEN – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
7e	Laat bij het plaatsen van zonnepanelen aan de randen van het dak (zijanten en rand van de dakgoot) een rand over waarop geen zonnepanelen worden gelegd. Deze randen zijn vier dakpannen breed of hoog.
7f	Is onder het dak een kraamkolonie van de meervleermuis of de laatvlieger bekend, dan is het plaatsen van zonnepanelen niet toegestaan. Raadpleeg hiervoor de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”.

OVERZICHT COMPENSATIETAAKSTELLING

In onderstaande tabel wordt de compensatietaakstelling voor particulieren in één overzicht weergegeven, uitgesplitst per type woning.

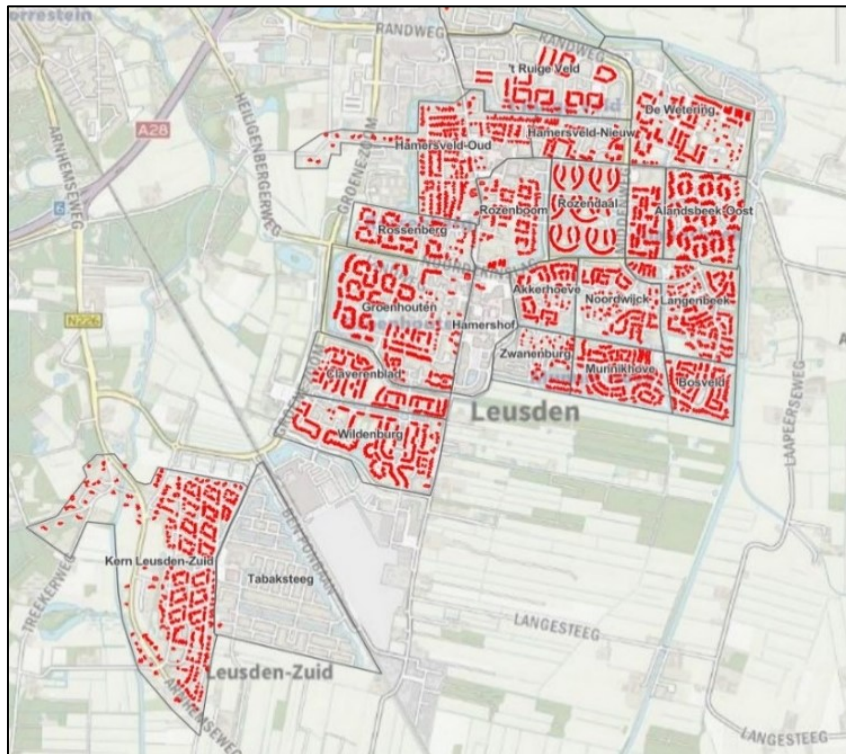
Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Spouwmuurisolatie			
Spouw < 8 cm	1 klein spouwverblijf per gevel (30x30 cm) Alternatief: 1 vleermuiskast per gevel	1 middelgroot (60x60) en 2 kleine (30x30cm) spouwverblijf per woning Alternatief: 1 klein spouwverblijf per gevel dan wel 1 vleermuiskast per gevel	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning Alternatief: 1 middelgroot spouwverblijf en 3 kleine of 1 klein spouwverblijf dan wel 1 vleermuiskast per gevel
Spouw > 8 cm met openingen van minimaal 2 cm breed of toegangen via de dakrand	2 vogelvoorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot niet passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
Geen compensatieverplichting			
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	2 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	2 vleermuiskasten en 2 vogelvoorzieningen per woning		
De spouw wordt ook geïsoleerd	2 extra vogelvoorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogelvoorzieningen waren vereist		
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak wel geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Toegangen van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpannen. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen dient 35 mm te zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt. Betrek bij deze werkzaamheden een ecologische deskundige.			
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel		
De spouw wordt ook geïsoleerd	In totaal 4 vogelvoorzieningen per woning en 1 klein spouwverblijf per gevel	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 middelgroot spouwverblijf en 2 kleine per woning	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 groot spouwverblijf en 3 kleine per woning
Isolatie van borstweringen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	Geen extra voorzieningen nodig		
Er is geen toegankelijke spouw	1 vleermuiskast per borstwering		
De spouw wordt ook geïsoleerd	Geen extra voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de muur		

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Binnenmuurisolatie			
Geen compensatieverplichting			
Buitenmuurisolatie			
Geen kieren > 7 mm		Geen compensatieverplichting	
Kieren groter dan 7 mm	1 vleermuiskast per gevel		
Kieren groter dan 20 mm	1 vogelvoorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel		
Zonnepanelen			
Geen compensatieverplichting			

HET MELDINGSSYSTEEM

Om de werkzaamheden aan te melden bij de gemeente, zodat de werkzaamheden onder de legalisatie van de gebiedsgerichte ontheffing komen te vallen, is een GIS-applicatie ontwikkeld.

GIS-applicatie voor het aanmelden van isolatiewerkzaamheden

Link en code:

Voor bedrijven die de training “Natuurvriendelijk isoleren” met succes hebben afgerond is een inlogcode beschikbaar om toegang te krijgen tot de applicatie. Ook ecologen kunnen de inlogcode ontvangen, voor werkzaamheden aan het dak vanaf de buitenzijde. Deze worden immers niet uitgevoerd door isolatiebedrijven.

Invullen

Bij het openen van de applicatie zijn alle woningen die deel mogen nemen rood gekleurd (dit zijn de grondgebonden woningen in particulier eigendom met een energielabel C tot en met G met een bouwjaar vóór 1992). Door het klikken op een woning, en het invullen van relevante gegevens, wordt de woning ‘groen’ en daarmee onderdeel van de legalisatie van de ontheffing van de gemeente.

Vul in de applicatie de volgende informatie in:

- Type werkzaamheden
- Datum natuurvrij maken (indien van toepassing)
- Datum isoleren of plaatsen zonnepanelen.

De melding dient in de regel 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken te zijn ingediend. Bij zonnepanelen dient dit 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden te gebeuren. Van deze melding komt geen ontvangstbevestiging.

Bij deze melding moet binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende fotobewijzen zitten:

- foto's van het natuurvrij maken van de woningen
- een bewijs dat de uitvoerder de training ‘natuurvriendelijk isoleren’ heeft gevolgd;
- foto's van en toelichting bij de aangebrachte particuliere compensatie.

Zowel de gemeente als de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (hierna: RUD) en provincie hebben toegang tot de GIS-applicatie. De RUD ziet toe op de naleving van de ontheffing door toe te zien op het natuurvrij maken.

OVERZICHT TRAININGSPLICHT EN MELDINGSPLICHT

Het invullen van de applicatie gebeurt voorafgaand aan het:			
Natuurvrij maken van spouwmuur	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken omdat de borstwering niet te inspecteren is met endoscoop	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken van dak bij buitendakisolatie	Ecoloog	Nee, een ecoloog begeleid de werkzaamheden	Meldingsplicht 48 <i>voorafgaand</i> aan het natuurvrij maken
Natuurvrij maken van ruimten in de muur bij buitenmuur-isolatie	Isolatie-bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Is natuurvrij maken niet nodig, dan gebeurt het invullen van de applicatie voorafgaand aan het:			
Isoleren van muur via de binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren
Isoleren van dak via binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. fotobewijs van plaatsen compensatie (indien nodig)
Isoleren van borstwering in geval deze volledig te inspecteren is met een endoscoop	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', 2. fotobewijs van plaatsen van de compensatie
Het plaatsen van zonnepanelen	Installateur	Nee	Melden 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen van zonnepanelen bij hellende daken. Bij platte daken geen meldingsplicht.